

Handlingsplanen for bæredygtigt landbrug i 1991 og Vandmiljøplan II i 1998.

Landbrugets udledninger til vandmiljøet er en såkaldt diffus udledning i modsætning til f.eks. udledningerne fra rensningsanlæg. Mens man kan måle, hvor meget vand og kvælstof der kommer fra et rensningsanlæg, må man ty til indirekte metoder, når det drejer sig om at opgøre landbrugets udledninger.

Forudsætningerne i 1987 for Vandmiljøplan I var en landbrugsudledning på samlet 260.000 t kvælstof, heraf udgjorde udvaskning fra markernes rodzone 230.000 t kvælstof – det vi også kalder markbidraget – og ulovlige udledninger af ajle, møddingsvand m.v. 30.000 t kvælstof, nemlig gårdbidraget.

Disse forudsætninger var baseret på vidensgrundlaget i 1980'erne. Danmarks Jordbrugsforskning, DJF, og Danmarks Miljøundersøgelser, DMU, har revurderet disse forudsætninger i lyset af den viden, som vi råder over i dag.

De to institutioner peger på, at den oprindeligt skønnede udvaskning fra 1980'erne nok snarere har været op mod 300.000 t. De forudsætninger, som man har lagt til grund for det nye skøn, vil imidlertid også – det synes jeg man skal lægge mærke til – have indflydelse på vurderingen af effekten af de gennemførte tiltag og selvfølgelig i opadgående retning.

Det er altså ikke sådan, at der, hvis vi finder ud af, at kvælstofbalancen ligger på et højere niveau, så nødvendigvis er en større manko. Det kan man ikke vide noget om, for man skal også foretage en tilsvarende opskrivning af effekten af de tiltag, der er gennemført.

Sagt med andre ord: Ændrer vi på beregningsforudsætningerne for Vandmiljøplan II, så skal vi også ændre vurderingen af den samlede virkning af planerne, og det er naturligvis et stort analysearbejde, som vi meget gerne ser at forskerne udfører og gerne sådan, at vi har resultatet, inden vi skal foretage en slutevaluering af Vandmiljøplan II i 2003.

Forskningsinstitutionerne understreger dog, at de i forbindelse med evalueringen af Vandmiljøplan II ikke har ændret beregningsforudsætningerne i forhold til udgangspunktet for planen.

Jeg vil dog gerne nævne den ny beregning af den overordnede kvælstofbalance i dansk landbrug, der viser, at det totale kvælstofoverskud i dansk landbrug er faldet fra 515.000 t i 1980'erne til ca. 385.000 t kvælstof i 1999. Det er et resultat, der vidner om, at landbruget er på rette vej. Pro-

duktionen af mælk, kød og korn er ikke blevet mindre, så faldet i kvælstofoverskuddet er et udtryk for, at dansk landbrug i dag udnytter ressourcerne bedre, end det gjorde for 10-15 år siden. Vi har jo altså også statistikken for handlingsgødning, som er faldet dramatisk, til at understøtte dette punkt.

Den samtale, den drøftelse, som vi skal have i dag, skal derfor alene dreje sig om indsatsen for at reducere kvælstofudvaskningen med 100.000 t.

Listen af tiltag, som er iværksat for at forbedre landbrugets miljøforhold, så vi kan nå målet, er efterhånden ganske lang, ja, der er faktisk et helt dusin.

Lad mig bare nævne harmonikrav, krav om opbevaringskapacitet, grønne marker, gødningsplanlægning og gødningsregnskaber, restriktioner for, hvornår på året husdyrgødning må bringes ud, stramninger af kravene til udnyttelsen af husdyrgødning, krav om 6 pct.s efterafgrøder, reduktion af afgrødenormerne med 10 pct., skovrejsning, etablering af våde enge og andre vådområder, aftaler om miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger og endelig omlægning til økologisk jordbrug.

Landbruget har således været genstand for en omfattende miljøregulering siden midten af 1980'erne. Effekten af denne regulering er imidlertid en langsom proces, som vi først nu kan begynde at se en positiv effekt af ude i vandmiljøet.

Indtil videre er resultaterne, at kvælstofoverskuddet i landbruget falder, at kvælstofudvaskningen i rodzonen falder, at kvælstoftransporten til vandløbene falder så småt.

Dette fald er dog noget mindre end faldet i den beregnede rodzoneudvaskning, dels på grund af tidsforsinkelser i rodzonen, dels på grund af reduktionsprocesser og tidsforsinkelser i grundvandet og så i øvrigt det forhold, som hr. Kolstrup nævnte, om nedbørsmængder osv.

Effekten af, at kvælstofoverskuddet i dansk landbrug er faldet siden midten af 1980'erne, kan altså ses i rodzonevandet og i kvælstoftransporten til vandløbene.

Det vil dog tage lang tid, før den fulde effekt af vandmiljøplanerne kan ses. Eksempelvis opererer forskningsinstitutioner med en tidshorisont på over 100 år, når det drejer sig om vurdering af virkningerne på det dybe grundvand.

Som led i vedtagelsen af Vandmiljøplan II i 1998 blev det aftalt at lave en midtvejsevaluering for at vurdere, om der som forventet samlet